

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU NUSTATANT POLICIJOS PAREIGŪNŲ ATLYGINIMŲ KOEFICIENTUS TYRIMO

2019 m. spalio 7 d. Nr. (19)SN-144)SP-100
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2019 m. rugpjūčio 1 d. buvo gautas pareiškėjo T. S. (toliau – Pareiškėjas) 2019 m. liepos 22 d. skundas dėl galimo pareigūnų diskriminavimo ir lygiateisiškumo principo pažeidimo.

Pareiškėjas skunde rašo, kad 2019 m. liepos 9 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotojas R. B. pristatė policijos pareigūnams gaires, pagal kurias bus keliami policininkų atlyginimai, didinami atlyginimų koeficientai. Tokias išvadas, R. B. aiškinimu, padarė Policijos departamento vadovybė, atsižvelgdama į atlyginimų vidurkius. Pagal gaires išskiriamos trys pagrindinės grupės: Policijos departamentas (Lietuvos kriminalinės policijos biuras), specializuoti apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų kriminalinės policijos padaliniai, kiti nespecializuoti policijos padaliniai (kurie, pasak R. B., nepriskiriami prie pirmųjų dviejų). Šioms trimis grupėms numatyti skirtingi pareiginės algos koeficientai – kuo aukštesnei grupei yra priskirta pareigybė, tuo didesnis numatytas koeficientas. Artimiausiu metu planuojama šias gaires pateikti tvirtinti Policijos tarybai, kuri, Pareiškėjo teigimu, formaliai neturi jokios juridinės galios nustatyti policijos pareigūnams pareiginės algos koeficientus.

Pareiškėjas teigia, kad tokiais koeficientų pasiūlymais diskriminuojami toje pačioje įstaigoje dirbantys pareigūnai, vieni iš jų nuvertinami, kiti – išaukštinami, skatinamas nedraugiškos atmosferos policijos institucijos viduje formavimas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. rugpjūčio 8 d. raštu Nr. (19)SN-144)S-509 Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, pavaduojanti lygių galimybių kontrolierių, Milda Vainiutė kreipėsi į Lietuvos policijos generalinį komisarą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, kuo remiantis (kokiais teisės aktais) buvo sukurtos R. Bobino pristatytos gairės, pagal kurias bus didinami pareigūnų pareiginės algos koeficientai;

kokiais kriterijais remiantis nustatomas policijos pareigūnų pareiginės algos koeficientas; dėl kokių priežasčių pareigūnams, dirbantiems specializuotuose apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų kriminalinės policijos padaliniuose, siūloma numatyti didesnius pareiginės algos koeficientus; ar tos pačios pareigybės (pavyzdžiui, tyrėjo) darbas, atliekamas specializuotuose apskrities vyriausiojo policijos komisariato kriminalinės policijos padaliniuose, o kitu atveju – kituose nespacializuotuose policijos padaliniuose, gali būti laikomas vienodu; jei ne – kuo skiriasi analogiškas darbas, atliekamas skirtinguose padaliniuose; ar dirbant specializuotame apskrities vyriausiojo policijos komisariato kriminalinės policijos padalinyje būtina turėti specialų išsilavinimą (būti baigus specialius mokslus, kursus), kurio gali neturėti nespacializuotuose policijos padaliniuose dirbantys pareigūnai; jei taip – koks tai išsilavinimas (kvalifikacija).

Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierius

n u s t a t ė:

2019 m. rugpjūčio 26 d. buvo gautas Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau ir – Departamentas) 2019 m. rugpjūčio 26 d. raštas Nr. 5-S-8060 „Dėl galimo pareigūnų diskriminavimo ir lygiateisiškumo principo pažeidimo“ (toliau – Raštas).

Rašte Departamentas paaiškino, kad Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 331.3 papunktyje yra numatyta didinti viešojo saugumo pareigūnų darbo užmokestį. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numatyta priemonė „Vidaus tarnybos pareigūnų nuoseklus kasmetinis darbo užmokesčio didinimas“ (įgyvendinimo terminas – 2020 m. III ketvirtis), kurios vertinimo rodiklis – iki 2020 m. 30 procentų padidintas vidaus tarnybos pareigūnų darbo užmokestis, palyginti su 2016 metais.

Departamento Rašte nurodyta, kad Policijos pareigūnų darbo užmokesčio strategijos formavimas yra bendros policijos įstaigų personalo politikos dalis. Vadovaujantis Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatais, patvirtintais Vyriausybės 2001 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 98 „Dėl Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, Departamento funkcija yra formuluoti bendrą pavaldžių policijos įstaigų personalo politiką. Policijoje nuo 2000 m. vyravo tendencija, kad iš tarnybos atleidžiama daugiau pareigūnų nei priimama naujų į tarnybą, todėl nebuvo

užtikrinama žmogiškųjų išteklių kaita ir ugdymas. Tokia situacija susiklostė dėl statutinės tarnybos pareigūnams mokamo nekonkurencingo darbo užmokesčio. Norint užtikrinti policijai priskirtų funkcijų vykdymą, siekiama efektyviau organizuoti policijos veiklą, o nepanaudotus finansinius išteklius skirti aprūpinti pareigūnus reikiamomis priemonėmis ir jų darbo užmokesčiui didinti.

Kaip nurodyta Rašte, siekdamas metodiškai organizuoti darbo užmokesčio didinimą policijos įstaigose, Departamentas įgyvendina Policijos pareigūnų darbo užmokesčio didinimo programą „Programa 1000“, patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 5-V-850 „Dėl policijos pareigūnų darbo užmokesčio programos „Programa 1000“ patvirtinimo“ (toliau – Programa). Įgyvendinant Programos nuostatas ir efektyviau naudojant policijai skiriamus biudžeto asignavimus, 2019 m. pasiekta, kad pirminės grandies pareigūnams būtų mokamas ne mažesnis kaip 700 Eur, vidurinės grandies pareigūnams – ne mažesnis kaip 850 Eur, aukštesniosios grandies pareigūnams – ne mažesnis kaip 1000 Eur atlyginimas *neto*.

Įvertinus policijai skiriamus asignavimus, per 2019 m. liepos 26 d. įvykusį Policijos tarybos posėdį (prieš tai – pateiktas pareigūnų bendruomenei) buvo pristatytas pasiūlymas, atsižvelgiant į pareigūnų vykdomų funkcijų sudėtingumą ir deleguotą atsakomybę, atskiroms pareigybių grupėms nustatyti vidutinius (remtinus) pareiginės algos koeficientus, kurie sudarytų prielaidas, vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, kryptingai įgyvendinti Programos nuostatas ir didinti pareigūnų darbo užmokestį, kartu užtikrinant policijos įstaigų fiskalinę drausmę.

Rašto rengėjai nurodė, kad policijos pareigūnų minimalus darbo užmokestis *neto* didinamas laikantis Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statute (toliau ir – Statutas) įtvirtintų pareigybių grupėms nustatytų koeficientų intervalų ir nė vienos pareigybių grupės pareigūnams nustatytas minimalus darbo užmokestis nėra mažesnis, negu nustatytas įstatyme. Tai, kad toms pačioms pareigūnų pareigybėms gali būti nustatomi nevienodi koeficientai, yra nustatyta įstatyme, o tai sudaro sąlygas užtikrinti pareigūnų horizontalią karjerą, motyvuoti aukščiausios kompetencijos ir geriausiai dirbančius pareigūnus, įgyvendinti personalo politiką ir vykdyti įstaigoms priskirtas funkcijas, tačiau kartu sudaro prielaidas vienodas funkcijas vykdantiems pareigūnams gauti skirtingą darbo užmokestį, o jų užimamoms pareigybėms nustatyti skirtingus pareiginės algos koeficientus.

Pavyzdžiui, rašoma Rašte, Statuto 31, 34, 53 ir kituose straipsniuose nustatyta policijos įstaigos vadovo teisė pareigūnui, paskirtam į aukštesnes pareigas tarnybinės veiklos vertinimo arba atrankos būdu, taip pat įvertinus pareigūno veiklą labai gerai, nustatyti ne mažiau kaip 0,5 ir ne daugiau kaip 1,5 didesnę pareiginės algos koeficientą pagal Statuto priede šiai pareigybei nustatytą pareiginės algos koeficientų intervalą. Be to, tas pačias funkcijas vykdančių policijos pareigūnų darbo užmokestis gali skirtis dėl skirtingo priedo už laipsnį ir priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą dydžio. Atkreiptinas dėmesys, kad skirtingų pareigybių grupių koeficientų intervalai „persidengia“,

todėl gali būti, kad pareigūnams, užimantiems pareigybes, esančias skirtingose grupėse (pavyzdžiui, tyrėjui ir vyresniajam tyrėjui), gali būti nustatytas vienodas pareiginės algos koeficientas.

Statute nustatytas teisinis reguliavimas taip pat lemia, kad vienodas funkcijas vykdančiams (dirbantiems pagal vienodus pareigybių aprašymus) pareigūnams, atsižvelgiant į jų tarnybos stažą, tarnybinės veiklos vertinimo rezultatus, tarnybos istoriją (kokias pareigas ėjo iki paskyrimo į einamas pareigas ir pan.), gali būti nustatyti skirtingi pareiginės algos koeficientai.

Departamentas Rašte pažymėjo, jog vienodi pareigybių pavadinimai (tyrėjas, vyresnysis tyrėjas ir pan.) nesuponuoja, kad jų vykdomos funkcijos yra vienodos. Pavyzdžiui, tyrėjas policijos komisariatare ir tyrėjas specializuotame kriminalinės policijos padalinyje vykdo skirtingas funkcijas.

Konkrečioms pareigūnams pareiginės algos koeficientai nustatomi vadovaujantis Statuto nuostatomis, reglamentuojančioms pareigybių pareiginės algos koeficientų intervalą, taip pat pareigūnui nustatytas koeficientas gali būti didinamas (mažinamas) vykdančiam Statute numatytas procedūras – perkėlimą į aukštesnes arba žemesnes pareigas, tarnybinės veiklos vertinimą ir pan.

Policijos taryboje (prieš tai buvo pateikti policijos bendruomenei) pristatyti pasiūlymai dėl pareigūnų darbo užmokesčio didinimo principų numato orientacinius atskirų grupių pareigybių pareiginės algos koeficientus, į kuriuos turėtų orientuotis policijos įstaigų vadovai, skirdami pareigūną į pareigas ir nustatydami jam pareiginės algos koeficientą teisės aktų nustatyta tvarka, vertindami pareigūno tarnybinę veiklą ir pan. Orientaciniais pareiginės algos koeficientais siekiama, kad tas pačias funkcijas vykdančios pareigūnai gautų vienodą atlyginimą už tą patį darbą.

Siūloma orientacinius pareiginės algos koeficientus diferencijuoti atsižvelgiant į pareigūnų vykdomas funkcijas, jų sudėtingumą, papildomų įgūdžių, patirties ir kompetencijos reikalavimus.

Departamentas Rašte taip pat pažymėjo, kad, diferencijuojant orientacinius pareiginės algos koeficientus pagal pareigybėms priskirtas funkcijas, yra laikomasi Statute pareigybių grupėms nustatytų koeficientų intervalų, o pareigūnų jau turimų pareiginės algos koeficientų mažinti nenumatoma, todėl nė vienos pareigybių grupės padėtis nėra bloginama.

2015 metais optimizavus šalies kriminalinės policijos veiklą, kriminalinė policijos buvo centralizuota, apskričių vyriausiuosiuose policijos komisariatuose įsteigti specializuoti kriminalinės policijos padaliniai (organizuoto nusikalstamumo, ekonominių nusikaltimų, sunkių nusikaltimų ir nusikaltimų nuosavybei tyrimo), kuriuose siekiama sutelkti didžiausią kompetenciją turinčius pareigūnus, materialinius ir techninius išteklius, suteikiančius galimybę efektyviai užkardyti ir atskleisti nusikalstamas veikas, kurioms iširti būtinos specialios kompetencijos. Pakeitus veiklos organizavimą, aiškiai nustatyta ir atribota specializuotų kriminalinės policijos padalinių kompetencija, jiems pavestas pačių pavojingiausių – sunkių, labai sunkių, sisteminių – nusikaltimų, taip pat nusikaltimų, kuriems tirti reikia specialiųjų žinių, užkardymas, atskleidimas, tyrimas. Specializuotų kriminalinės policijos padalinių pareigūnai jų kompetencijai pavestiems uždaviniams

įgyvendinti atlieka kriminogeninės situacijos ir sukauptos informacijos analizę, nusikaltimams atskleisti naudoja kompleksines kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo taktines priemones ir metodus, o nespécializuotuose apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų padaliniuose (veiklos ir reagavimo) daugiausia tiriamos nesunkios nusikalstamos veikos, tyrėjai skatinami ir pagal galiojančius teisės aktus turi galimybę atlikti tyrimus supaprastinto proceso tvarka. Šiuose padaliniuose dirbantys pareigūnai taip pat neatlieka Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatyme numatytos specialios veiklos – kriminalinės žvalgybos, kuriai vykdyti reikia specifinių žinių (organizuoto nusikalstamumo veikimo principų ir būdų išmanymas, žinių kompleksiniams tyrimams atlikti turėjimas, laikantis konspiracijos, konfidencialumo, viešų ir slaptų veiksmų derinimo principų).

Departamento Rašte taip pat nurodyta, kad apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų specializuotų kriminalinės policijos padalinių pareigūnai yra įpareigoti ir privalo teikti metodinę ir praktinę pagalbą nusikaltimų tyrimo klausimais nespécializuotų padalinių pareigūnams. Jie taip pat pasitelkiami atliekant apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų nespécializuotų padalinių veiklos vidaus kontrolės priemones.

Kriminalinę žvalgybą vykdančioms pareigūnams, dirbantiems nespécializuotuose apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų padaliniuose, taikomos specifinės, sudėtingos atrankos į tarnybą procedūros, nustatytos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 1V-256 „Dėl Atrankos į laisvas vidaus tarnybos sistemos pareigūno, vykdančio kriminalinę žvalgybą, pareigas tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pareigūnai laiko specialius žinių patikrinimo testus, atlieka teorines ir praktines užduotis, kuriomis tikrinama, ar pretendentas turi specialiųjų gebėjimų dirbti kriminalinės žvalgybos padaliniuose, asmenys yra profiluojami, vertinami psichologo, atlieka kitus specialius pretendentų tikrinimo ir vertinimo veiksmus, rašoma Departamento Rašte. Skirtingi reikalavimai nustatyti ir turimai pareigūnų darbo patirčiai. Atskiroms pareigybėms nespécializuotuose padaliniuose užimti pakanka turėti tarnybos vidaus reikalų sistemoje patirties, o pretenduojant į specializuotą padalinį jau keliami kriminalinės žvalgybos vykdymo arba ikiteisminio tyrimo atlikimo patirties reikalavimai. Specializuotų padalinių pareigūnai taip pat turi atitikti nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant leidimą dirbti arba susipažinti su įslaptinta informacija, žymima aukštesne slaptumo žyma.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Departamentas mano, kad pareigūnai nėra diskriminuojami ir lygiateisiškumo principas nėra pažeidžiamas. Visi policijos pareigūnai, atsižvelgiant į jų profesines ir dalykines savybes, gali pasinaudoti teise į karjerą, pretenduoti į aukštesnes pareigas, į pareigas įsteigtas kituose padaliniuose.

Lygių galimybių kontrolierius

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Departamentui nustačius skirtingus policijos pareigūnų atlyginimų koeficientus policijos departamentui (Lietuvos kriminalinės policijos biurui), specializuotiems apskričių vyriausiesiems policijos komisariatų kriminalinės policijos padaliniais ir nespecializuotiems policijos padaliniais, nėra pažeidžiamos Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 5 punkto nuostatos, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo už tokį patį ar vienodos vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos

pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad Departamentas pristatė gaires, pagal kurias bus nustatomi pareigūnų atlyginimai (koeficientai). Gairėse buvo nustatyti skirtingi koeficientai pagal įstaigą, kurioje dirba pareigūnai. Išskiriamos trys grupės: policijos departamentas (Lietuvos kriminalinės policijos biuras), specializuoti apskričių vyriausieji policijos komisariatų kriminalinės policijos padaliniai ir nespacializuotiems policijos padaliniai. Pavyzdžiui, pareigybės „tyrėjas, biuro vadas“ atlyginimo koeficientas nespacializuotuose policijos padaliniuose yra 6,53, specializuotuose kriminalinės policijos padaliniuose yra 7,52, o Lietuvos kriminalinės policijos biure yra 8,61. Darytina išvada, kad kuo aukštesnėje grupėje dirba pareigūnas, tuo didesnis pareigūnų atlyginimo koeficientas yra numatomas. Departamentas paaiškino, kad gairėse numatyti orientaciniai atskirų grupių pareigybių pareiginės algos koeficientai, į kuriuos turėtų orientotis policijos įstaigų vadovai, skirdami pareigūną į pareigas ir nustatydami jam pareiginės algos koeficientą teisės aktų nustatyta tvarka, vertindami pareigūnų tarnybinę veiklą ir pan. Orientaciniais pareiginės algos koeficientais, Departamento teigimu, siekiama, kad tas pačias funkcijas vykdantys pareigūnai gautų vienodą atlyginimą už tą patį darbą.

Pažymėtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 5 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo už tokį patį ar vienodos vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį.

Visų pirma, siekiant nustatyti, ar lygių galimybių pažeidimas buvo, privaloma nustatyti, koku pagrindu asmenys galimai patyrė mažiau palankų elgesį. Nagrinėjamu atveju artimiausias pagrindas būtų socialinė padėtis. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalies nuostatas, socialinė padėtis – fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacijos ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Siekiant nustatyti galimos diskriminacijos atvejį, būtina nustatyti, ar skirtingos pareigūnų grupės skiriasi savo socialine padėtimi, kaip tai apibrėžta Lygių galimybių įstatyme.

Pagal Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 2 dalies nuostatas pareigūno pareiginė alga nustatoma atsižvelgiant į įstaigų grupę, kuriai priskirta statutinė įstaiga, kurioje pareigūnas eina pareigas. Pagal Vyriausybės 2008 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 358 patvirtintą „Ministerijų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų sąrašą pagal grupes“ (toliau – Sąrašas), II grupei priklauso Departamentas (40 punktas), III grupei priklauso Lietuvos kriminalinės policijos biuras (12 punktas), Lietuvos policijos antiteroristinių operacijų rinktinė „Aras“ (14 punktas), Lietuvos kelių policijos tarnyba (15 punktas), Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras (16 punktas), Lietuvos policijos mokykla (17 punktas) bei vyriausieji policijos komisariatai (51 punktas). Darytina išvada, kad II grupei priklauso tik Departamentas, o visos kitos policijos įstaigos priklauso III grupei.

Prie Statuto yra priedas „Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų algų koeficientai“. Šiame priede koeficientai nurodyti pagal pareigybės pavadinimą ir įstaigų grupę, kuriai priklauso įstaiga. Pavyzdžiui 11-tai pareigybių grupei („būrio vadas, vyresnysis inspektorius, laivavedys, tyrėjas, detektyvas, agentas“) II grupėje numatomas 6,3–12,5, o III grupėje – 5,3–12 koeficientas.

Pažymėtina, kad Pareiškėjo prie skundo pridėtos koeficientų gairių lentelėje Departamentas tiesiogiai nėra įvardijamas, bet Pareiškėjas teigė, kad Departamentas ir Lietuvos kriminalinės policijos biuras pagal gaires priskirti tai pačiai grupei. Tokiu atveju Departamento (pagal Sąrašą priskiriamas II grupei) ir Lietuvos kriminalinės policijos biuro (pagal Sąrašą priskiriamas III grupei) pareigūnai pagal gaires turėtų gauti tokius pačius atlyginimus. Pažymėtina, kad kitos gairėse išskiriamos grupės (Specializuoti kriminalinės policijos padaliniai ir kitos policijos įstaigos, nepriskirtinos Lietuvos kriminalinės policijos biurui ir specializuotiems kriminalinės policijos

padaliniams) pagal Sąrašą priskiriamos tai pačiai III įstaigų grupei. Taigi konstatuotina, kad visos gairių lentelėje pateikiamos policijos institucijos priklauso III įstaigų grupei.

Pagal Vidaus tarnybos statuto 5 straipsnio 3 dalies nuostatas, Statuto priede nurodytų 11, 12, 13, 14 ir 15 pareigybių grupių pareigybėms būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta kvalifikacija, 8, 9 ir 10 pareigybių grupių pareigybėms – ne žemesnis kaip aukštasis koleginius išsilavinimas, iki 2009 metų įgytas aukštesnysis išsilavinimas arba iki 1995 metų įgytas specialus vidurinis išsilavinimas, 1, 2, 3, 4, 5, 6 ir 7 pareigybių grupių pareigybėms – aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas. Taip pat, siekdami tapti policijos pareigūnais, asmenys turi įgyti policininko profesiją arba Lietuvos policijos mokykloje, arba Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademijoje¹. Taigi visi policijos pareigūnai turi būti įgiję bent vidurinį išsilavinimą (aukštesni išsilavinimo kriterijai taikomi tik tam tikroms pareigybėms) ir įgiję policininko profesiją atskiruose mokymuose. Konstatuotina, kad nėra numatyta specifinių išsilavinimo reikalavimų priklausomai nuo įstaigų grupės, kuriai priklauso konkreti policijos institucija.

Departamentas Rašte paaiškino, kad dirbant skirtingose gairių lentelėje pateiktose policijos įstaigose (Lietuvos kriminalinės policijos biuras, specializuoti kriminalinės policijos padaliniai ir nespecializuoti policijos daliniai) nėra taikomi specialūs išsilavinimo kriterijai, t. y., jeigu pareigūnai nori dirbti specializuotuose kriminalinės policijos padaliniuose (kuriuose numatyti aukštesni pareiginės algos koeficientai), nėra būtina turėti specifinį išsilavinimą, bet atrankos procese pareigūnai laiko specialius žinių patikrinimo testus, atlieka teorines ir praktines užduotis, kuriomis tikrinama, ar pretendentas turi specialiųjų gebėjimų dirbti kriminalinės žvalgybos padaliniuose, taip pat asmenys yra profiliuojami, vertinami psichologo, taip pat numatyti kriterijai darbuotojų patirčiai. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tiek specializuotuose kriminalinės policijos padaliniuose, tiek nespecializuotuose policijos daliniuose tokią pačią pareigybę gali užimti tokį patį išsilavinimą turinys asmenys. Konstatuotina, kad asmenys, dirbantys Lietuvos kriminalinės policijos biure, specializuotuose kriminalinės policijos padaliniuose ir nespecializuotuose policijos daliniuose, nesisiskiria savo socialine padėtimi, kaip tai apibrėžta Lygių galimybių įstatyme.

Pabrėžtina, kad tais atvejais, kai neįmanoma nustatyti Lygių galimybių įstatyme numatyto pagrindo, kuriuo diskriminacija draudžiama, arba asmenys skirtingai traktuojami dėl kitų pagrindų, nenumatytų įstatyme, lygių galimybių kontrolierius neturi kompetencijos vertinti tokio atvejo.

Atsižvelgiant į tai, kad šiuo atveju skirtingas traktavimas (skirtingų pareiginės algos koeficientų nustatymas) yra susijęs su skirtingomis institucijomis, kuriose pareigūnai dirba, o toks pagrindas nėra numatytas Lygių galimybių įstatyme, lygių galimybių kontrolierius neturi kompetencijos vertinti tokio atvejo.

¹ <http://stokipolicija.lt/stojimas/pradzia/>

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 4 dalies nuostatomis, jeigu skundo tyrimo metu išaiškėjo šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas.

Atsižvelgiant į tai, jog tyrimo metu buvo nustatyta, kad policijos pareigūnai skirtingai traktuojami (nustatomi skirtingi pareiginės algos koeficientai) ne dėl socialinės padėties, kaip ji apibrėžta Lygių galimybių įstatyme, konstatuotina, kad skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai (Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktą). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad tyrimas nutraukiamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad lygių galimybių kontrolierius neturi kompetencijos iš esmės įvertinti Departamento siūlomų gairių teisėtumo ir atitikimo kitiems teisės aktams.

Departamentui priėmus minėtas gaires, kuriomis nustatomi pareiginių algų koeficientai, asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl tokio teisės akto teisėtumo įvertinimo.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 29 straipsnio 4 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierius

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą nutraukti, kadangi skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Departamentą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Seimo kontrolierė,
pavadojanti lygių galimybių kontrolierių

Milda Vainiutė